

Annak ennyi

Mérsékelten szoros olvasat apropó Tamás

VISSZHANG - LVI. évfolyam, 19. szám, 2012. május 11.

Itt van a bölcsesség. A kinek értelme van, számlálja meg a fenevad számát; mert emberi szám: és annak száma hatszázhatvanhat. (Jel 13.18.)

Az ember legjobb barátja a politikus. Kapcsolata vele teljes és harmonikus. Eteti, itatja, jó létben tartja, mit a politikus, a jó politikus hűséggel, szeretettel viszonz. Fekszik, ül, pacsit oszt. (Bélga)

A leglényegesebb körülményre majd máskor térek ki, ha egyáltalán kitérek.

(Erdély Miklós: *Metán*)

(1) *Annak*, hogy *ennyi* csúsztatás és gásatub (versetzt in butaság) közepette legnagyobb dolgokat hoz elő Tamás Gáspár Miklós, annyi a hozadéka, hogy az *Élet és Irodalom* végre nem külön, szigorúan kettényiszatolva foglalkozik élettel és irodalommal. Nem pusztá hatalmi viszonyokról, de politikáról esik szó a lap első felében is. Arról, hogy miként volna jó.

Az élet.

Jobb. Barátságosabb.

Hogyan élj jól, mi módon viseld, ami van. Most patetikus ember vagyok.

És politikus, mert fel vagyok indulva. *A politikus és ember két jó barát. Mint a jingjang jól kiegészítik egymást.* (Bélga) Hogy mindezt így tudja-e vagy csak teszi Tamás szövege, hozza vagy jön vele satöbbi, hermeneutikai probléma, nem döntöm el. Tudja, de nem úgy.

Rosszul tudja jól, nem szépen tudja, nem kedvesen tudja, kedvetlenül, mogorván, elnézni nem tud, elfogadni nem tud, zord félreértést tud, semmi nincs megengedve. Öreg és keserű. Ez az írás mintegy paradigmája ama fájdalmas tapasztalatnak és belátásnak, hogy csakis félreértés lehetséges, minden értés (termékenyen) félremegy, ezért (de miért?) eleve ne kísérletezz! Szarj bele, hogy mit mond a másik!

Mit akar.

Ne akarjon! Mondhatta volna szebben stb., és ennek megfelelően a következőképp tűnik föl itt minden: van „igeragozási és egyeztetési inkompetenciával megvert értelmiség”, „minden magyar [kivéve engem, meg még anyukámat bírnám említeni] arra gondol, hogy mindjárt emigrálni kell”, „a »magaskultúra« egyben s oly érthetően jó üzletre is törekvő zord főpapjai egyszerűen utálják a »magaskultúrát«”, valamint „mind a múltat, mind a külföldet érintő fejtegetések, közlemények, »sajtóanyagok« tárgyi tévedésekből és műveletlen félreértésekből állnak.” Caklipakli. „Zombifikált helyettes államtitkárok és szóvivők”, úgy, ahogy vannak.

„Malomalji bölcsességek”, „magyarhoni médiák” és így tovább, nehéz kommentálni, álljon itt annyi, hogy

Karesz hűje Gyöngyi hűje csak én vagyok okos énnekem a segembe is felyem van. (Weöres) Kortársai közül Coelho szerepelhet saját nevén, a többi csupa X. Y. író [Böszörményi Gyula], Y. Z. [Vörösltván], a [M]agyartanárok [E]gyesülete elnöke [Arató László] vagy végképp jelzetlenek [pl. Menyhért Anna]. Hatásos eszköz.

Halálos. *Semmisítsd meg ellenségemet, tedd ártalmatlanná, akik szorongatják a lelkem. (Zsoltárok könyve 143,12)* A megértésre törekvés nullfoka, tetézve a név elvételével és/vagy kigúnyolásával eleve kiiktatja a vitahelyzetet. Huhh, most kicsivel nagyobb levegőt kell vennem.

Vettem, kifújtam.

Tamás Gáspár Miklóst olykor leTGM-ezik. Rosszul teszik, nem az a neve. *Like a rolling stone Like the FBI and the CIA And the BBC* (Beatles) – ez nem tetszik. KGB, MTK, LSD. Stb. A. B. C.

Aki Tamás átnevezésében Papp Sándor Zsigmond. „*Alanyi költér és nyelvész*” Nádasdy Ádám, N. N. pedig – nos, ez magam lennék. Később per Kuksi honatya, mintha együtt őriztünk volna libát. Nem őriztünk. Aztán el van mondva helyettem, minek örvendek (ha örvendek), mit „*abszolválok*” („összesen két témát”) „*délcegen és daliásan*”, valamint mi volna férfiúi szívemnek legfőbb öröme („*nyelvi szegénység*” és „*»szex« néven ösmert hogysismondjamcsak*”), nem részletezem, tömény nyelv-Abwehr és kultúrkritika. És valamennyien „*ezeknek a figuráknak*” vagyunk aposztrofálva. Ez fájt.

Akiknek sokat köszönhet, mivel „*[a]z erkölcsi tudatnak, írja Hegel, el kell ismernie a saját ellentétét a valóság kedvéért [...] mint a saját bűnét*”, durva, nem? Nem ez a hübrisz? Ha ez nem hübrisz, akkor mi a hübrisz?

(2) A kultúrkritika szövegkorpusza repetitív versfolyam. Tamás (az 1944-es) Horkheimert és Adornót idézi: „*A kultúra ma mindent egyformasággal sújt*”. Ez tiszta költészet. Ha direktbe veszed, mindent egyformasággal sújt: egyaránt kijavítaná mindazt, amit egyébiránt javíthatatlanul elbaszottak tart. Szerző nem mentheti meg „*örökké a kulturális hanyatlástól*” kislányát, ezért, miközben mindkettőjük által szeretett írótól olvas föl neki, *javítja* őket! Ha nem szeretné, mit tenne velük! Bábjátékos projekt – v. ö. még: „*ezeknek a figuráknak*”.

Mindenki figura: a gyerek, a régi írók meg ezek az „*ezek*”.

Jó, szerencsére a kislány menthetetlen, semmi vész, hello Kitty!, apu mérges és elégedetlen, téged imád, a Barbie babát valszeg kénytelen leszel kihagyni, kicsit fájni fog, de nyugi, csillagom, meglesz majd a Bëlgától az, hogy *a politikus és ember: két jó madár. O Hello Kitty de jól áll már neked is az árpádsáv*, jókat mulatsz majd. Nem baj.

Ez. Mert baj van elég.

Nagy és nemzeti mindenfélék, vegyük most a művészetoktatás körüli eztmegazt. Emberiség elleni vétkézést. Írtam volt erről az *ÉS*-ben (*Lil(l)a legyező*, 2007/40., okt. 5.), nemigen ismételném: isiben fizikát és nem fizikátörténetet, biológiát, nem biológiátörténetet tanulunk: művészet és irodalom helyett annak történetét. *Mindenki* úgy tudja tehát, beleértve engem, hogy a költő Petőfi.

Arany, de nekem meg van engedve.

Régi bácsik talpig bronzban/márványban, Homérosztól Radnótiig. Kosztolányi. Ja, meg a (Fr)Ady(ka)! Ez a normális. A norma. Vigyázzba' állsz, kisfiam, és Antigoné!

Ami a *legnagyobb* amúgy, félre ne értse, aki nem pont arra hajt: de nem épp az-e a kérdés, hogy *majd* hogyan derüljön ki a nagyság? Nem az elit: *egész népem* számára, ahogy legnagyobb kultúrpolitikusunk, József Attila döntött a maga részéről? Miként szeressen belé (az) Antigonéba Józsika.

A Kitty! *Játszani*, úristen, engedik-e?

Az irodalom játék. Politika – értsd a köz(jó) ügye. Boldogító. Szép, komoly, legkomolyabban vidám. Nem komor. Hogy „*angolul és németül nem szórakozunk a nyelvtannal és az idiomatizmusokkal*”, dehogynem, ez a szórakozás maga az angol és német irodalom!

Annyira, hogy amely szöveg nem szórakoz’(tat), nem is irodalom. Szabadság, nem istráng, odafordulás, nem alter metódusok nagyarcú lekezelése, kedély, nem nyomasztás. Lejátszom vele zordon életem. *Nézd, de jó!*, nem pedig *nézd, de buta!* Új művek/új formák miriádja virágzik, tavaszi zsongás, kapkodod a fejed: és minden újdón lelkesen újra kontextualizál, újfent játékba hoz minden régit. Lelket lehel belé.

Lelket ver belé. Beláthatatlan folyamatok, izgalom-hegyek: javaslatom annyi pusztán, hogy a tanítás-tanulás, ismerkedés-bevetés a mából induljon visszafelé. Ab ovo kortárs kulturális-művészeti zajjal körülvettek természetesen anyanyelvi szinten olvasnak majd kortárs műveket, melyek *hordozzák és viszonylag könnyen olvashatóvá teszik a tradíciót*. A tegnapit és a sok ezer évest. Borbély Szilárdból Csokonai, ókeresztény szekvenciák és Apuleius Ámor/Pszichéje, Térey Jánosból Nietzsche és Wagner, belőlük a görögök és a germánok, Kemény Istvánból Ady, abból a *Biblia*(fordítás). Gyomorszorító veszély, ha nem illik, nem illeszkedik olvasó és olvasandó, ha kényszer és nem az élvezet vezet. Rossz időben rosszul forszírozott nagy művek egy életre elvehetik a kedvet. El kell trafálnod, szíven ütnöd a delikvenst! Megrázni, mint Krisztus a vargát! Mert persze elolvassa és megtanulja, elviseli a *Kincskereső kisködmönt*, muszáj neki, és átfúrja magát *A kőszívű emberen*, mert okos, mint a Nap: de olvasásfüggővé válik-e a kötelezőtől? Jó lesz-e neki a ’zélet?

(3) Egy pusztába egy asszony egy veres*

És lélekben elvitt engem egy pusztába és láték egy asszonyt ülni egy veres fenevaden, a mely teljes vala káromlásnak neveivel, a melynek hét feje és tíz szarva vala.

(Jel 17.3 Károli Gáspár)

Van kerted, egy napod, / minden szinte kibújik, / ez új bogár, ez álmos, / zöld a föld, olyan itt ez / a szék: fekszel hanyatt. // Ugrándoz’ két rigó, / szépnek látod, mert szépek, / fakó lány, fekete / fiú, hát benne vagy már / kötésig a hanyat- // lástörténetbe, na! / Hosszú kert, nap rövidke, / öreg, nem élvezed? / Nem Sehnsucht, nem idilli, / asszem, ez az alap. //

(4) Alap is és idill. / Pompásan illatoznak, / van ráadásul or- / gonavirágzás még, / meg nem is sorolom, // hosszú sor, sör hideg, / mások lássák a rosszat, / ne kimondottan a / múlás jusson eszedbe, / ne csak a csupa rom. // Kivirágzik a rossz. / Hogy szépnek lásd. De szép is. / Nem enged túl közel. / Kívül tart, és erősen / öröl, mint a malom.

(5) Nem szép látvány, ahogy komoly, reflektív elmék sem tesznek az ellen, hogy a világtörténetet, a világban történeteket ne hanyatlástörténeti narratívában olvassák. Mindez inkább sajog, mint bosszant, ilyenkor fájón magamra ismerek, ahogy ugyane csapdába pottyanva morgok a tomboló április végi napsütésben.

Ahelyett, hogy betenném a *A halál és a lánykát*.

Vagy álközömbös pófával bámulnám a nőket az Oktogonnál, erősen koncentrálna arra, nehogy má’ eltátsam a számat, és arra gondolnék folyvást, hogy *ah, élni élni: milly édes, mi szép!*

Hogy *ne* nézzem a Chelsea-Barcelonát, mert mit nézzek, *túl* jók, uncsi, bezzeg Puskás Ferenc '63-ban a Takácsék televízióján, ahogy a második félidőben beállt a világválogatottba az angolok ellen (Denis Law), és futkározott le-föl, de a szpíkernek nem volt szabad kimondania a nevét. Puskásék, te szent ég!

Akiket ma megye első osztályú csapatok is ízzé-porrá páholnának!

Mert ne tévedjünk, a maiak jobbak. Ma jobb.

Mint valaha.

Minden.

Sokkal. Például „*a fiatalok*”. Többen tanulnak, többet mászkálnak a világban, és *jobban* kiismerik magukat, az internet miatt pedig szignifikánsan többen, többet és *jobban* írnak és olvasnak, mint bármikor. Persze *mit*, ugye, ez *a* hazafias kérdés. Tény, borzalmas, miféléket. Ám pici odafigyeléssel középiskolás fruskák simán értik Aranyt és Jókait.

Viszont – ezt a játékot lil(l)a legyezős írásomban már megengedtem magamnak – Arany és Jókai értene-e a baszdmegeken kívül bármit, ha fölszállva a 7-es buszra végighallgatná, ahogy két önfeledt tini nyomatja és darálja széleseben a maga reflektálatlan, vidámkeserű, ironikus és érzelemtelített, totál autentikus, kreatív, vadul invenciózus, költői képekben dús, ugyanakkor abszolút referenciális és funkcionális, díszítményeket pusztán a funkció, egyenest a *mondanivaló* mihamarabbi pontos célba juttatása miatt használó, hibátlan szövegét? A *régi* ugyanis nem *volt* (hanem *van*, ahogy a konzerv is *van*), nem múlik, csupán átrendezi, hátrébb tolja, oké, *eltolva* megtartja (aufheben) az új. Ennyit romlásról-szegényedésről, *múlt idők setét virága*, vissza ne vágyakozz, *kancsalúl, festett egekbe nézve*.

Mindenképp: visszacsöppenne mondjuk a hatvanas évekbe, beőrülnél!

Belépsz a sarki közértbe, megcsap a bűz. Amit akkor nem is érzékeltél. Beállsz a sorba, van aligzöld parizer, egyfajta sárgálló trappista. Legyek. Sör nincs. Semmi nincs. Fáradtságtól kimarjult arcú eladónők, köpenyükön elől, csípőmagasságban fekete csík, mert kimerültségükben a zsíros pultra támaszkodva igyekeznek kibírni.

A kibírhatatlant.

Amit valahányan kibírtunk valahogy.

Mer' igen, noha nem volt még zenei adós „szervezett bűnözés”, mégis az akkor *o'an* volt, erről nem nyitok vitát. *All in all you're just another brick in the wall*. (Roger Waters, Pink Floyd) Fal adta a másikat.

(6) A szövegvégi lábjegyzet szerint az *Élet és Irodalom* szerkesztője „*utálja*”, hogy a kezdőbetűkkel és utalásokkal jelölt „*megbírált alanyokat*” szerző lekezezi. Szerző ezt nem így érzi, ő, úgymond, „*csak személytelen*”. És fölteszi a szónoki kérdés, hogy most mit tegyen. Volna ein ötletem.

*

Nem lévén kapacitásom versírásra, idei egyetlen darabomat „*Most mit tegyek?*” jeligére idecsempészem.